

ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО
Факультет дошкільної і початкової освіти
імені Валентини Волошиної
Кафедра дошкільної освіти

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

з теми: **ШЛЯХИ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ
СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ У ПРОЦЕСІ
КОНСТРУКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Студентки 2 курсу, МДПЛЗ групи
Освітньої програми: Дошкільна освіта.
Початкова освіта
Спеціальності 012 Дошкільна освіта.
Галузі знань 01 Освіта / Педагогіка
Ступеня вищої освіти магістр
Фурманюк Юлії Сергіївни

Науковий керівник: **Кривошея Т. М.**,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри дошкільної освіти

Розширена шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Голова комісії _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

Члени комісії _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

(підпис) (ініціали, прізвище)

(підпис) (ініціали, прізвище)

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ	7
1.1. Дефінітивна характеристика поняття «творчі здібності особистості».....	7
1.2. Конструктивна діяльність дошкільників: мета, види конструювання, компоненти творчого конструювання.....	15
1.3. Аналіз змісту та завдань конструювання у чинних програмах навчання і виховання дітей дошкільного віку	25
1.4. Дійсний стан розвитку творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку у контексті конструктивної діяльності (за результатами констатувального етапу експерименту).....	35
РОЗДІЛ 2. ШЛЯХИ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ У ПРОЦЕСІ КОНСТРУЮВАННЯ..	45
2.1 Конструювання з паперу і картону як засіб розвитку творчого мислення дітей дошкільного віку	45
2.2 Розвиток уяви і фантазії у дітей під час конструктивної діяльності з використанням природного матеріалу	52
2.3 Конструювання з конструктора LEGO як засіб розвитку просторового орієнтування і конструктивної творчості у дітей старшого дошкільного віку	58
2.4 Розвиток творчого потенціалу дошкільників у процесі конструювання з нетрадиційних (покидькових) матеріалів	65
ВИСНОВКИ.....	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	74
ДОДАТКИ	85

ВСТУП

Актуальність проблеми дослідження. Сучасні тенденції розвитку суспільства обумовлюють важливість виховання нового типу особистості – творчого та креативного, з високим рівнем духовності та культури. Відповідно важливо виховувати у підростаючого покоління спроможність творчо мислити, приймати нестандартні рішення, гнучко реагувати на зміни навколишнього середовища, творити нове і прекрасне, тому розвитку творчих здібностей особистості варто приділяти особливу увагу ще на етапі дошкільної освіти.

Ідея унікальності дитини, важливості розвитку її творчих здібностей, можливості вдосконалюватися та креативно розвиватися є основою формування її творчого потенціалу. Крім того, ідея розвитку творчої особистості знаходить відображення і в основних нормативних освітніх актах: Національній стратегії розвитку освіти України на 2012-2022 рр., Законі України «Про дошкільну освіту», Базовому компоненті дошкільної освіти.

Проблема розвитку творчих здібностей у дітей будь-якого віку є однією з актуальних як у педагогіці, так і у психології (Л. Виготський, О. Лук, О. Матюшкін, В. Моляко, Л. Парамонова, Я. Пономарьов, Т. Яценко, Дж. Гілфорд, Р.Стенберг, К.Тейлор, С.Пазиненко, С.Сисоєва , Л.Шелестова, І. Хоменчук та інші). Вказаними науковцями досліджувалися різні аспекти творчого виховання та освіти: сутність, компоненти, методики, засоби, прийоми навчання тощо. В той же час мало уваги приділяється конкретним методикам навчання, зокрема і конструюванню.

Одним з провідних шляхів розвитку творчих здібностей дитини прийнято вважати конструктивну діяльність, що проводиться у закладах дошкільної освіти. Така діяльність, без використання чітких шаблонів та моделей, дозволяє дитині втілювати в життя власні ідеї під час виготовлення виробів, розвиває як просторову уяву, так і націлює на пошук нових видів та методів роботи, забезпечує розвиток внутрішніх творчих фантазій дітей.

Конструктивна діяльність є чи не найбільш цікавим і творчим видом діяльності дітей дошкільного віку. Аналіз наукових праць засвідчує, що в науці немає смислової диференціації поняття творчості, а існує різноманітність його значень. Тому дослідження формування творчої особистості має комплексний характер і недостатньо ґрунтовно вивчено, а відтак не знайшло повного відображення у психолого-педагогічній теорії і практиці. Проблема полягає ще й в тому, що вихователі ЗДО недооцінюють і не достатньо повно використовують заняття з конструювання задля розвитку творчих здібностей дошкільників. Актуальність обраної теми зумовила вибір теми дипломного дослідження: **«Шляхи розвитку творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку у процесі конструктивної діяльності».**

Об'єкт дослідження – процес розвитку творчих здібностей у дітей старшого дошкільного віку.

Предмет дослідження – шляхи розвитку творчих здібностей старших дошкільників у процесі конструювання.

Метою дослідження є: дослідження дійсного стану сформованості творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку та теоретичне обґрунтування шляхів розвитку творчих здібностей старших дошкільників у процесі конструювання з різних видів матеріалів.

Відповідно до об'єкта, предмета і мети дослідження мети визначено основні завдання дослідження:

1. На основі аналізу психолого-педагогічної та методичної літератури здійснити дефінітивну характеристику поняття «творчі здібності особистості».
2. Визначити особливості конструювання як виду продуктивної діяльності дітей дошкільного віку.
3. Проаналізувати зміст та завдання конструювання у чинних програмах розвитку дітей для закладів дошкільної освіти.
4. Визначити критерії, показники та рівні розвитку творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку.

5. Охарактеризувати шляхи розвитку творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку під час конструктивної діяльності з різними видами матеріалів.

Для вирішення поставлених завдань було використано такі методи наукового дослідження:

теоретичні: аналіз психолого-педагогічної, методичної літератури, аналіз та узагальнення зібраної інформації з метою визначення теоретичних засад означеної проблеми, виокремлення рівнів розвитку творчих здібностей старших дошкільників, підбору діагностичного інструментарію, обґрунтування шляхів розвитку творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку під час конструктивної діяльності з різними видами матеріалів; класифікація, індукція, дедукція, побудова аналогій, порівняння результатів дослідження;

емпіричні: констатувальний етап експерименту, спостереження, діагностичні методики на визначення рівнів розвитку творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку, методи математичної обробки результатів експерименту.

Експериментальна база дослідження: дослідження проводилось на базі КЗ ДНЗ №57 «Дружна сімейка» ВМР. Експериментом було охоплено 15 дітей старшого дошкільного віку.

Апробація результатів дослідження. Результати дипломного дослідження апробувались на: VI Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції «Актуальні проблеми формування творчої особистості в контексті наступності дошкільної та початкової освіти» (м. Вінниця, 6-7 липня 2022 р. м. Вінниця, ВДПУ ім. М. Коцюбинського); II Міжнародній науково-практичній конференції «Scientific progress: innovations, achievements and prospects» (м.Мюнхен, Німеччина, 6-8 листопада 2022 р.).

За результатами дослідження опубліковано 2 статті:

1. Фурманюк Юлія. Конструювання з природних матеріалів як засіб розвитку творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку. *Актуальні*

проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти : збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції (Вінниця, ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 2022р.) / за ред. Н. Пахальчук; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2022. Вип. 11. С.163-166.

2. Кривошея Т.М., Фурманюк Ю. С. Розвиток уяви і фантазії в дітей старшого дошкільного віку в процесі конструювання з картону і паперу.

Scientific progress: innovations, achievements and prospects. Proceedings of the 2nd International scientific and practical conference. MDPC Publishing. Munich, Germany. 2022. Pp. 200-206. URL: <https://sci-conf.com.ua/ii-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-scientific-progress-innovations-achievements-and-prospects-6-8-11-2022-myunhen-nimechchina-arhiv/>.

Структура роботи: дипломна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (89 найменувань), 5 додатків. Загальний обсяг становить 99 сторінок. Основний зміст викладений на 73 сторінках.

Список використаної літератури:

1. Базовий компонент дошкільної освіти. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_re_daktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf
2. Барко В. Як визначити творчі здібності дитини? К. : Україна, 1991. 49 с.
3. Біла І. Залучення дітей до конструкторської діяльності – це передумова розвитку талановитих творчих людей. *Дитячий садок*. 2013. № 42/43. С. 4–20.
4. Біла І. Конструювання як засіб розвитку творчості дошкільнят. *Дошкільне виховання*. 2010. № 5. С. 10–13.
5. Біла І. М. Становлення творчості дошкільників у конструюванні. *Актуальні проблеми психології: Зб. наук. праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України*. К: «Срібна хвиля», 2013. Т. XII. Психологія розвитку дошкільника. Вип 9. С. 10-18.
6. Біла І. М. Психологія творчого конструювання в дошкільному віці: Автореферат дис. ... докт. психолог. наук: 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія; Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Київ, 2012. 39 с.
7. Близнюк Л.А. Паперова казка: навчально-методичний посібник. 2017. 30 с.
8. Веракс М. Діалектичне мислення і творчість. *Питання психології*. 1990. №4. С. 9 – 13.
9. Веремійчик І.М. Творчість на кінчиках пальців: навч.-метод. посібник Тернопіль: Мальва - ОСО, 2004. 108 с.
10. Використання конструктора LEGO у роботі з дітьми дошкільного віку: методичний посібник для студентів спеціальності «Дошкільна освіта» та вихователів ЗДО / упорядники Т.М. Богдан, Д.О. Галаган, Д.М. Ярошенко. Чернігів: Баликіна О.В., 2018. 60 с.

11. Використання нетрадиційних технік як засіб творчого розвитку дітей дошкільного віку. Дайджест 2/ упор. Н.В. Погребняк, А.Ф. Михайліченко. Запоріжжя: ТОВ «ЛПІС» ЛТД, 2006. 100 с.
12. Вікова та педагогічна психологія: навч. посіб. / О.В. Скрипченко, З.В. Огороднійчук та ін. Київ: Просвіта, 2001. 416 с.
13. Волощук І. А. Мотивація творчості молодого вчителя як основа його готовності до інноваційної педагогічної діяльності. Збірник наукових праць Херсонського національного технічного університету. Вип. 2(5). Херсон, 2011. Вип. 2(5). С. 226 - 230.
14. Гончаренко Семен. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 373 с.
15. Гопка О.М. Творчий потенціал особистості як наукова категорія : Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 16 : Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики. 2016, Вип. 27. С. 11–14.
URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_016_2016_27_5
<http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/17853/Gopka.pdf;jsessionid=2A336529319A518C435D2F469E114D76?sequence=1>
16. Гурток “Лего-конструювання” - [Електронний ресурс].- Режим доступу: <https://sfera.org.ua/workshop/lego/>
17. Демченко О. П., Казьмірчук Н. С., Жовнич О. В., Стахова І. А. Підготовка студентів до використання театралізованої діяльності для розвитку у дітей soft skills: європейський контекст. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: збірник наукових праць*. Вінниця: ТОВ «Друк плюс», 2022. Вип. 64. 277с. С. 181-193.
18. Демченко О.П. Практикум з історії педагогіки : навчально-методичний посібник для викладачів історії педагогіки, на допомогу студентам педагогічних ВНЗ під час самостійного вивчення теоретичних основ, підготовки до семінарських і практичних занять. К. : Видавничий дім «Слово», 2012. 432 с.
19. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проекту В.О. Огнев'юк ; авт. кол.: Г. В. Беленька, О. Л. Богініч, В. М.

Вертугіна [та ін.] ; наук. ред. Г. В. Бєлєнька ; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка.
К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 440 с.

20. Карук І. В. Розвиток пізнавальних інтересів у дітей дошкільного віку в процесі експериментальної діяльності. *Молодий вчений*. 5.2 (57.2), 2018. С. 89-92.
21. Карук І. В., Колеснік К. А. Реалізація освітнього напрямку «Дитина у світі мистецтв» у процесі експериментування та групової діяльності дошкільників. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. Запоріжжя : КПУ, 2021. 74, С. 19-23.
22. Кінусайга — японська клаптева техніка. - [Електронний ресурс].- <https://www.doshkillia.ua/kunisajga-yaponska-klapteva-texnika/>
23. Колеснік К., Комарівська Н., Стахова І., Присяжнюк Л. Значення спільної діяльності для розвитку мовлення дітей. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*. Випуск 17. 2022. С.127-138.
24. Колеснік К.А. Організації групової діяльності дітей у закладах дошкільної освіти: практикум. Вінниця : ВДПУ, 2021. 52 с.
25. Коломосьць Т.Г. Розвиток творчості дітей дошкільного віку на заняттях з художньої праці. - [Електронний ресурс].- <https://core.ac.uk/download/pdf/154284175.pdf>
26. Колосова О. В. Форми взаємодії дошкільного закладу з сім'єю у контексті формування соціальної компетентності дітей старшого дошкільного віку. *Вісник Прикарпатського університету*. Івано-Франківськ. 2013. Вип.XLVI. С. 73-77.
27. Комарівська Н.О., Лапшина І.М., Франчук Н.Л. Впровадження елементів ігрових технологій у процес збагачення словника дітей дошкільного віку. *Інноваційні технології в дошкільній освіті : збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції*. – Переяслав-Хмельницький, 2020. (Переяслав-Хмельницький, 26-27 березня 2020). С.44-48.
28. Кочеткова Н. Іграшки своїми руками. Харків, 2003.
29. Кривошея Т. М., Любчак Л. В. Використання технологій формування елементарних математичних уявлень в контексті особистісно

- орієнтованого підходу до навчання і виховання дітей дошкільного віку. *International research and practice conference «Modern methods, innovations and operational experience in the field of psychology and pedagogics»* : Conference proceedings, October 20-21, 2017, Lublin Izdevnieciba «Baltija Publishing», S.119-122.
30. Кривошея Т. М., Фурманюк Ю. С. Розвиток уяви і фантазії в дітей старшого дошкільного віку в процесі конструювання з картону і паперу. *Scientific progress: innovations, achievements and prospects*. Proceedings of the 2nd International scientific and practical conference. MDPC Publishing. Munich, Germany. 2022. Pp. 200-206. URL: <https://sci-conf.com.ua/ii-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-scientific-progress-innovations-achievements-and-prospects-6-8-11-2022-myunhen-nimechchina-arhiv/>.
 31. Кривошея Т. М. Конструювання з будівельного матеріалу як засіб формування у дітей молодшого дошкільного віку сенсорних еталонів та елементарних математичних уявлень. *Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти* : збірник матеріалів науково-практичної конференції викладачів і студентів факультету дошкільної, початкової освіти та мистецтв (Вінниця, ВДПУ ім. М.Коцюбинського, 4-5 квітня 2017 р.) /за ред. Голюк О.А.; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, факультет дошкільної, початкової освіти та мистецтв. Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. Вип. 6. С.29–34.
 32. Кривошея Т. М. Математики навчаймось – в іграх розвиваймось (Ігри для дошкільнят на математичному матеріалі). *Її величність гра: теорія і методика організації дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти: збірник статей* /За ред. Г.С.Тарасенко. Вінниця: ВДПУ ім. М.Коцюбинського, 2009. С.176 –186.
 33. Кривошея Т. М. Підготовка дітей до творчої інтерпретації результатів розумової діяльності (на матеріалах вивчення математики). *Наукові*

- записки*: 36. матеріалів наук.-практ. конф. викладачів і студентів. Серія „Початкове навчання”. Вип. 8. Вінниця, 2010. С. 37-41.
34. Кривошея Т. М. Розвивальний потенціал ігор на математичному матеріалі. *Організація дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти: Навчально-методичний посібник* /За ред. Г.С.Тарасенко. К. : Видавничий Дім «Слово», 2010. С.201 – 214.
35. Кривошея Т. М. Розвиток здатності діяти «в думці» у дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку: аспект наступності. *Молодий вчений*. № 5.2 (69.2). Травень, 2019. С. 153 – 158.
36. Кривошея Т. М. Сучасні підходи до логіко-математичного розвитку дітей старшого дошкільного віку. *Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті європейських освітніх стратегій: Збірник матеріалів науково-практичної конференції викладачів і студентів ІППМ*. Вінниця: ФОП Корзун Д.Ю., 2012. С. 110 –116.
37. Кривошея Т.М. Підготовка майбутніх вихователів до використання технологій дошкільної освіти у процесі формування елементарних математичних уявлень. *Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті європейських освітніх стратегій : збірник матеріалів науково-практичної конференції викладачів і студентів інституту педагогіки, психології і мистецтв (Вінниця, ВДПУ ім. М.Коцюбинського, 6-8 квітня 2016 р.)* /за ред. Г.С.Тарасенко; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, інститут педагогіки, психології і мистецтв. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016. Вип. 5. С. 291–293.
38. Кривошея Т.М. Творчість педагога в контексті взаємозв’язку розумової та естетичної діяльності. *Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти: Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м.Вінниця, Вінницький державний педагогічний*

- університет імені Михайла Коцюбинського, 10-11 листопада 2015 рік)/ за ред. Г.С.Тарасенко; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, інститут педагогіки, психології і мистецтв. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. Вип. 5. С.118-121.
39. Кривошея Тетяна. Блоки Дьєнеша як засіб розвитку логічного мислення дітей у контексті європейських освітніх підходів. *Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті європейських освітніх стратегій* : збірник матеріалів науково-практичної конференції викладачів і студентів інституту педагогіки, психології і мистецтв (Вінниця, ВДПУ ім. М.Коцюбинського, 9 – 11 квітня 2014 р.) /за ред. Г.С.Тарасенко; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, інститут педагогіки, психології і мистецтв. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2014. Вип. 3. С. 42 – 47.
40. Кривошея Тетяна. Розвиток у дітей дошкільного віку уміння орієнтуватися у просторі. *Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті європейських освітніх стратегій: Збірник науково-методичних матеріалів викладачів і студентів* /За ред. Г.С.Тарасенко. Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 2013. Вип. 2. С. 168 –174.
41. Кривошея Т.М. Розвиток творчого потенціалу дітей старшого дошкільного і молодшого шкільного віку у процесі формування уявлень про форму предметів. *Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти: Збірник матеріалів V Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції, 22-23 квітня 2021 р., Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. Вінниця, 2021. С.20 – 24.*
42. Крутій К. Компетентність і компетенції дошкільників. - [Електронний ресурс].- <https://www.pedrada.com.ua/article/2227-kompetentnst-kompetents-doshklnikv>

43. Крутий К. Л., Деснова І. С., Замелюк М. І. Самодіяльна гра дитини дошкільного віку: важливість єдиних термінологічних підходів. *Академічні студії. Серія «педагогіка»*. 2022. (1). №122-133.
44. Кудрявцева О. А. Підвищення якості професійної підготовки педагогів дошкільного профілю до системної організації процесу розумового розвитку дошкільників. *Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського : збірник наукових праць*. Одеса, 2002. Вип. 10, ч. 1. С. 42–46.
45. Кулачивська С.Є., Ладивір С.О. Я - дошкільник. Вікові та індивідуальні аспекти психологічного розвитку. Київ: Нора-Прінт, 2006. 108 с.
46. Кульчицька О. Діагностика рівня розвитку творчих здібностей. *Обдарована дитина*. 2007. № 1. С. 42–44.
47. Кульчицька О. І. Творча обдарованість. Специфіка дитячої обдарованості. *Обдарована дитина*. Київ, 2001. № 1. С. 3–10.
48. Кульчицька О. Методика діагностики інтелектуальної обдарованості. *Обдарована дитина*. 2007. № 1. С. 39–41.
49. Лазаренко Н.І., Колеснік К.А. Впровадження технології групової діяльності в контексті ігрового підходу організації освітнього процесу дітей дошкільного віку. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія*. Випуск 65. 2021. С. 24-28.
50. ЛЕГО-конструювання, як один із засобів творчої гри.- [Електронний ресурс].- <https://naurok.com.ua/lego-konstruyuvannya-yak-odin-iz-zasobiv-tvorcho-gri-78996.html>
51. Моляко В. О. Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень. Житомир: Рута, 2006. 320 с.
52. Моляко В.О. Психологічна теорія творчості. *Обдарована дитина*, 2004. №6. С.2-9.
53. Народні перлини для маленької дитини / упоряд. О. Яловська. Т.: Мандрівець, 2013. 408 с.

54. Національна стратегія розвитку освіти України на 2012-2021 рр. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.Meduniv.lviv.ua/files/info/nats_strategia.pdf
55. Організація дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти : навч.-метод. посіб. / за ред. Г.С. Тарасенко. – К. : Слово, 2010. – 320 с.
56. Освітня програма «Впевнений старт» для дітей старшого дошкільного віку / [Н. В. Гавриш, Т. В. Панасюк, Т. О. Піроженко, О. С. Rogozjanskyj, О. Ю. Хартман, А. С. Шевчук]; За заг. наук. ред. Т. О. Піроженко. К. : Українська академія дитинства, 2017. 80 с.
57. Пазиненко С. М. Розвиток творчих здібностей. Харків: Основа, 2007. 104 с.
58. Пап'є-маше. Що це? Як зробити пап'є-маше своїми руками? - [Електронний ресурс]. - <http://goodhouse.com.ua/poradi/10938-papye-masheshho-ce-yak-zrobiti-papye-mashe-svoimi-rukami.html>
59. Пахальчук Н., Мируха О., Романенко Г. Педагогічні умови активізації рухової активності дітей. *Молодий вчений*. № 5.2 (69.2). 2019. С. 72–75.
60. Пеккер Т.В. Програма розвитку конструктивних здібностей у дітей дошкільного віку “ЛЕГО-конструювання”. - [Електронний ресурс].- <https://vseosvita.ua/library/programa-rozvitku-konstruktivnih-zdibnostej-u-ditej-doskilnogo-viku-lego-konstruuvanna-166633.html>
61. Про дошкільну освіту. Закон України від 11.07.2001 № 2628-III (Редакція станом на 04.08.2015 р.).
62. Програма освіти дітей раннього та дошкільного віку «Освіта і піклування / Education & Care» / В.А. Воронов, К.В. Ковальчук, Н.В. Піканова, О.Д. Рейпольська, С.О. Сисоєва, К.Ю. Станкевич. Київ: ФОП В.Б. Ференець, 2021. 130 с.
63. Програма розвитку дитини від 2 до 6 років та методичні рекомендації. «Безмежний світ гри з LEGO» / В. Ю. Близнюк, О. П. Борук, В. Ю. Рома та ін. Київ, 2016. 140 с.

64. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля » / Білан О. І., Возна Л. М., Максименко О. Л., Овчаренко Л. Р., Руханська Л. С., Самсін В. Р. та ін. Тернопіль: Мандрівець, 2013. 264 с.
65. Програма розвитку конструктивних здібностей у дітей дошкільного віку «ЛЕГО-конструювання» - [Електронний ресурс].- <https://vseosvita.ua/library/programa-rozvitku-konstruktivnih-zdibnostej-u-ditej-doskilnogo-viku-lego-konstruuvanna-166633.html>
66. Програма художньо-естетичного розвитку дітей раннього та дошкільного віку “Радість творчості” / Р. М. Борщ, Д. В. Самойлик. Тернопіль: Мандрівець, 2013. 72 с.
67. Психологічний словник /за ред. В.І.Войтка. Київ: Вища шк., 1982. 214 с.
68. Рібцун Ю. В., Рібцун О. Г. Вихователь й малюки конструюють залюбки. Методичний посібник для роботи з дітьми 3-6 років. Київ : Генеза, 2017. 191 с.
69. Сисоєва С.О. Основи педагогічної творчості. Київ: Міленіум, 2006.346 с.
70. Стежинки у Всесвіт : комплексна освітня програма для дітей раннього та передшкільного віку / наук. керівник К. Л. Крутій.; автор. колектив: Більська О.В., Богуш А. М., Голюк О. А., Дем’яненко О. Є., Деснова І. С., Зданевич Л. В., Каплуновська О. М., Кіт Г. Г., Король А.В., Крутій К. Л., Маковецька Н. В., Молнар Т. І., Пахальчук Н. О., Попович О. М., Присяжнюк Л.А., Родюк Н.Ю., Стеценко І. Б., Федорович Л. О., Шикиринська О. А. Запоріжжя : ТОВ “ЛПС” ЛТД, 2020. 244 с.
71. Сухар В.Л. Конструювання в закладах дошкільної освіти. Молодший та середній вік. Харків: Ранок, 2018. 176 с.
72. Сухар ВЛ. Конструювання в ДНЗ. Старший вік. Х.: Ранок, 2016.
73. Сухомлинська О. В. Цінності освіти і виховання. Київ : АПН України, 1997. 224 с.
74. Тетяна Кривошея. Взаємозв’язок образного і логічного мислення як шлях до гармонізації розумової діяльності дошкільників. *Імідж сучасного педагога*. 2015. № 6 (155) . С.25–27.

75. Тетяна Кривошея. Математичні головоломки: формуємо сенсорно-пізнавальну, логіко-математичну та дослідницьку компетентності дітей. Палітра педагога, 2021. – № 1. - С.3- 8.
76. Федорович А., Савченко Л. Конструювання як засіб розвитку мислення дітей дошкільного віку. *Молодь і ринок*. 2020. № 3-4 (182-183) . С.63-69.
77. Хоменчук І. Формування і розвиток творчих здібностей дітей. *Світ дитячих бібліотек*. 2004. № 2. с. 21–22.
78. Шелестова Л. В. Дослідження процесу розвитку творчих здібностей старшокласників у практиці профільного навчання. *Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи*. 2018. № 1 (20). с. 21–32.
79. Шикиринська О.В. Розвиток логіко-математичного мислення старших дошкільників у контексті Концепції нової української школи // *La science et la technologie à l'ère de la société de l'information: coll. de papiers scientifiques «ΛΟΓΟΣ» з avec des matériaux de la conf. scientifique et pratique internationale*, Bordeaux, 3 mars, 2019. Bordeaux : OP «Plateforme scientifique européenne», 2019. – V.6. – p. 61-65.
80. Я у Світі. Програма розвитку дитини від народження до шести років / О. П. Аксьонова, А. М. Аніщук, Л. В. Артемова [та ін.] ; наук. кер. О. Л. Кононко. Київ : ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2019. 488 с.
81. Як зробити Пап'є-маше своїми руками.- [Електронний ресурс].- <https://podelkibumaga.com/pape-mashe-ukr/>
82. Яценко Т. В. Особливості сформованості творчої уяви у дошкільників з підвищеним рівнем пізнавальної активності. *Актуальні проблеми психології: Психологія обдарованості: збірник наукових праць* / за ред. С. Д. Максименка і Р. О. Семенової. Житомир: Вид -во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. Т. 6. Вип. 4. с. 231– 243.
83. Karuk I., Kolesnik K., Kryvosheya T., Prysiazhniuk L., Shykyrynska O. Organization of group activities of older preschool children in the process of experimenting. *Society. Integration. Education. Proceedings of the International Scientific Conference*, May 28 th - 29th. Rezekne, 2021. Vol. II. P. 729-743.

84. Kolesnik Kateryna, Kryvosheya Tetiana, Karuk Inna, Komarivska Nadiia, Prysiazhniuk Larysa, Shykyrynska Oleksandra, Vyshkivska Vanda. The development of cooperation skills of senior preschoolers in the experimentation process. *Society. Integration. Education* : Proceedings of the International Scientific Conference (Rēzekne, May 27th, 2022). Rēzekne, 2022. Vol.1. P.404-414.
<https://doi.org/10.17770/sie2022vol1.6838>
85. LEGO-конструювання - інноваційна технологія різнобічного розвитку дітей дошкільного віку.- [Електронний ресурс].-
<http://dnz804.edukit.kiev.ua/lego-konstruyuvannya/>
86. STREAM-освіта, або Стежинки у Всесвіт : альтернативна програма формування культури інженерного мислення в дітей передшкільного віку / наук. керівник К. Л. Крутій; автор. колектив: Грицишина Т. І., Голюк О. А., Деснова І. С., Зданевич Л. І., Каплуновська О. М., Карук І. А., Кривошея Т.М, Крутій К. Л., Патрикєєва О. А., Присяжнюк Л.А., Родюк Н.Ю., Стахова І. А., Стеценко І. Б., Черноморець В. В., Шикиринська О. А. Запоріжжя : ТОВ “ЛПКС” ЛТД, 2020. 148 с.
87. Karuk I., Kolesnik K., Kryvosheya T., Prysiazhniuk L., Shykyrynska O. Organization of group activities of older preschool children in the process of experimenting. *Society. Integration. Education*. Proceedings of the International Scientific Conference, May 28 th - 29th. Rezekne, 2021. Vol. II. P. 729-743.
88. Tatyana Kryvosheya. Pedagogical conditions of mental activity, that saves health of preschool children in the formation of elementary mathematical concepts. *Child Psychopedagogy Journal* (Romania), 2015. №14. P. 55-65.
89. Demchenko, O., Bondar, Y., Shykyrynska, O., Komarivska, N., Lyubchak, L., Stakhova, I., & Dabizha, L. (2022). Development of youth’s creative abilities schoolchildren by BYOD technology. *SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION*. Proceedings of the International Scientific Conference May 27th- 28th, (I volume), 341-350.